

*Ker ste **središče** našega sveta*

Skupaj v kulturnem doživetju.

Vadim Repin, violina

Orkester Slovenske filharmonije

Dirigent: Pier Carlo Orizio

Torek, 3. julija, ob 20.00

Slovenska filharmonija, Dvorana Marjana Kozine

 SKB
SOCIETE GENERALE GROUP

 **Ljubljana
Festival** 60
www.ljubljanafestival.si

SKB - ponosni sponzor kulturnih doživetij.

SKB je že **več kot 10 let** del uspešne mednarodne skupine **Société Générale**, ene največjih finančnih skupin v evrskem območju. Tako lahko pri poslovanju uporabljamo vse prednosti razvejane poslovne mednarodne bančne mreže in svojim strankam zagotavljamo hitre in varne bančne storitve po konkurenčnih pogojih. Smo **univerzalna, sodobna banka**, ki je osredotočena na oseben pristop, svojim strankam pa ponujamo inovativne rešitve na področju osebnih in poslovnih financ.

Veliko pozornost posvečamo tudi naši povezanosti in vpetosti v okolje, saj je ena naših temeljnih vrednot **skrb in odgovornost do ljudi in prostora, v katerem delamo in živimo**. Prepričani smo, da je prav kultura merilo družbenega napredka. Zato smo že **od leta 2000 sponzor Ljubljana Festivala**, ki letos praznuje jubilejnih 60 let. Veseli nas, da bomo nocojšnji violinski koncert, ki ga tako sponzoriramo, poslušali skupaj.

Pri tem dogodku pa nas čarobni toni violine ne bodo povezali samo s kulturno, ampak tudi s humanitarno noto. Programsko knjižico za ta koncert smo namreč pripravili v sodelovanju z osmimi nevladnimi organizacijami s področja duševnega zdravja, saj želimo skupaj z njimi spomniti na dejstvo, da so lahko tudi posamezniki, kljub duševni motnji, ustvarjalni in inovativni. Duševna motnja ne izbira statusa, družbenega položaja, bančnega računa, barve kože, spola ... in med ljudmi s takšnimi motnjami je bilo več zelo priznanih umetnikov.

Verjamemo, da boste v pričujoči programski knjižici našli veliko zanimivih podatkov.

Ker v SKB sledimo bančnim trendom in **gremo pri našem poslovanju v korak s časom**, smo v letošnjem letu uvedli tudi **ново prestižno ponudbo** za segment premožnih strank.

Prestige ponudba – ker ste **središče** našega sveta.

Namenjena je vsem, ki razpolagate z večjim finančnim premoženjem ali pa imate višje redne prilive.

Prestige – ko veste, da **lahko pričakujete več**, sestavlja splet izbranih prestižnih produktov in posebna obravnava.

Glavne prednosti Prestige ponudbe:

- **Prestige osebni račun**, ki ga odlikujeta visok limit na računu in črna Prestige BA Maestro kartica;
- **Zlata VISA Prestige kartica**, ki je prvo leto brezplačna;
- **Svetovanje osebnega bančnika**, ki ga odlikuje strokovna odličnost, zaupnost ter diskretnost in skrbi za bančno poslovanje z vam prilagojeno ponudbo.

Več o Prestige ponudbi, ki presega meje standardnega, lahko preverite na spletni strani: www.skb.si/osebne-finance/prestigeponudba

Vadim Repin, violina
Orkester Slovenske filharmonije
Dirigent: Pier Carlo Orizio

Slovenska
filharmonija
*Academia
philharmonicorum*

Na sporedu:

Claude Debussy: Preludij k favnovemu popoldnevu

Max Bruch: Koncert za violino in orkester št. 1 v g-molu

Preludij: Allegro moderato-

Adagio

Finale: Allegro energico

P. I. Čajkovski: Suita iz baleta Labodje jezero, prir. V. Fedosejev

Uvod

Ples labodov

Pas de trois. Intrada

Pas d'action. Odette in princ

Valček

Ples malih labodov

Mazurka

Sklepni prizor

»Zbogom, oba, gledal bom senco, ki je ostala za vama.« [S.Mallarmé]

Popoldanske sence so dolge, druga druge se dotikajo in se objemajo med seboj – kot v favnovih sanjah ali kot je zapisal skladatelj Claude Debussy (1861–1918) ob krstni izvedbi svojega Preludija k favnovemu popoldnevu (*Prélude a l'après-midi d'un faune*) 22. decembra leta 1894: "Glasba tega Preludija je zelo svobodna ilustracija lepe pesmi Stephana Mallarméja. Moj namen pa ni bil povzetek: favnove želje in sanje v popoldanski vročini se namreč razkrivajo v zaporedju glasbenih slik. Potem ko se favn naveliča preganjati plahe bežeče nimfe in najade, se prepusti sončnim žarkom in zaspi. Zdaj se njegove želje uresničujejo v sanjah v objemu narave."

Skladatelj se je s Stephanom Mallarméjem menda srečal že leta 1890, ko naj bi ga le-ta prosil, da napiše glasbo za gledališko delo, zasnovano na njegovi pesmi Favnovo popoldne. Tako je nameraval skomponirati tristavčno suito: ne nazadnje to potrjuje tudi naslov njegove simfonične pesnitve Preludij k favnovemu popoldnevu, a do drugega in tretjega stavka žal ni nikoli prispel.

Preludij k favnovemu popoldnevu je eno izmed Debussyjevih najbolj priljubljenih del z znanim začetkom flavte solo, ki še s poznejšim vstopom harf obeta svobodno impresionistično zvočno lesketanje: a pogled v partituro (v celoti dokončano eno leto po krstni izvedbi) razkriva natančnega in spretnega mojstra razvijanja motivov in podajanja le-teh predpisani zasedbi treh flavt, dveh oboj, angleškega roga, dveh klarinetov, dveh fagotov, dveh harf, krotalov in godal.

Krstna izvedba Debussyjevega Preludija je minila brez večjega hrupa: nekateri so ga hvallili, nekateri so se nad njim malce zgražali.

Svojo (današnjo) priljubljenost pa je 'dosegel' s škandalom z baletom Favnovo popoldne Vaclava Nižinskega leta 1912. Ta je koreografijo ustvaril za slavni Ruski balet in sam zaplesal v glavni vlogi favna – a menda preveč poudarjeno senzualno za tisti čas in celo za – Pariz.

"Ker smo zadnje časa priče dejstvu, da violine kar same od sebe igrajo Prvi koncert, dajemo na znanje in v blagor vseh bogaboječih duš, da omenjeni Concert z vso resnostjo prepovedujemo." Da, nenehne izvedbe samo Koncerta za violino št. 1 v g-molu namesto še dveh preostalih, pa še česa – so njegovemu skladatelju Maxu Bruchu (1838–1920) požrle vse živce. Priljubljenost dela je namreč kmalu po nastanku podrla vse rekorde in še danes nas ob imenu Max Bruch večina najprej pomisli prav na ta koncert. Mislili bi, da ga je glede na priljubljenost napisal v enem samem zamahu – pa ni bilo tako. Osnutki so nastali že leta 1858, prvič ga je dokončal leta 1866 in tedaj je doživel tudi krstno izvedbo. Kar pa Bruch kar ni in ni bil zadovoljen z njim, je na pomoč poklical celo vrsto violinistov, tudi slavnega Josepha Joachima: temu je končni izdelek, izpiljen do najmanjših podrobnosti v izrazu, leta 1868 tudi posvetil.

Koncert povezuje eno samo vodilo – melodija: v nenavadni Predigri. *Allegro moderato*, ki se brez prekinitve izliva v neprekosljivo spevni *Adagio* in virtuozni *Finale. Allegro energico*.

Med prvim in zadnjim delom na nocošnjem koncertu bi lahko potegnili marsikatero rdečo nit: slavo Labodjemu jezeru Petra Iljiča Čajkovskega in Preludiju k favnovemu popoldnevu Claudea Debussyja sta prvi prinesli koreografski, baletni upodobitvi. Občinstvo je namreč obe deli ob krstni izvedbi sprejelo z mešanimi občutki, čeprav je Čajkovski tedaj stopil na pot skladatelja baletov, na kateri so ga čakali veliki uspehi, Debussyju pa je uspela zvočna podoba, po kateri njegov skladateljski izraz prepoznavamo še danes.

In če hočete še eno vez: mecenka obeh skladateljev je bila premožna Nadežda von Meck – Debussyja je najela za 'hišnega pianista', Čajkovskemu pa je z bogato rento omogočila ustvarjanje, a v trinajstih letih in po gori izmenjanih pisem nista spregovorila niti besede.

Malo je tako zapletenih zgodb, kot jih skriva balet Labodje jezero: vse odtlej, ko je ugledal luč sveta (aprila leta 1876), doživlja vsebinske, koreografske in glasbene spremembe. Še največkrat ga lahko slišimo in vidimo v različici glasbe Petra Iljiča Čajkovskega (1840–1893) in reviziji Riccarda Driga ter koreografiji Mariusa Petipaja in Leva Ivanova: nastala je za uspešno ožvitev baleta leta 1895, za katero so se na začetku še dogovarjali s skladateljem, a ga je prehitela smrt.

Po besedah skladateljevih sorodnikov je balet svoje glasbene obrise dobil že leta 1871 v malem baletu z naslovom Jezero labodov, 'končno podobo' pa v enem samem letu, potem ko je Čajkovski prejel naročilo iz moskovskega Bolšoj teatra na libreto Begičeva in Gelsterja ter (po več sporih) koreografijo Juliusa Reisingerja. Skladatelj namreč od koreografa, ki je že dokončano partituro hotel postaviti na glavo, ni prejel ne napotkov ne želja, kot jih je npr. za poznejša baleta Trnuljičica in Hrestač. Se je pa poglobil v partiture tedaj priznanih skladateljev baletov in tako tudi spremenil svoje prej slabo mnenje o njih.

Krstne izvedbe baleta Labodje jezero 4. marca leta 1877 niso dobro sprejeli, a kljub temu so predstavo v naslednjih osmih letih ponovili kar enainštiridesetkrat: zgodbo o belem labodu Odette, ki je v resnici kraljična, a zaradi prekletstva le ponoči, podnevi pa je v telesu laboda. Prekletstva jo odreši princ Siegfried.

A tudi vsebina se še vedno spreminja: prvo spremembo, nesrečni konec, ji je 'priskrbel' že skladateljev brat Modest.

Zamisel za suito iz posameznih prizorov baleta pa je sodeč po pismu založniku Petru Jurgensonu (1882) prvi dobil skladatelj po vzoru kolega Lea Delibesa: "Ker balet nima trdnejših oblikovnih okvirov, je iz njega naredil koncertno suito. Zadnjič sem imel v mislih svoje Labodje jezero – rad bi ga rešil pozabe, saj premore nekaj lepih stvari. Odločil sem se, da iz njega naredim suito tako kot Delibes."

Do danes so se številni avtorji lotili istega dela, tako da bomo nocoj slišali Veliko suito ki jo je pred dvema letoma oblikoval ruski dirigent Vladimir Fedosejev.

Brigita Rovšek

Vadim Repin se je kot violinist občinstvu prvič predstavil že pri petih letih, pri štirinajstih je debitiral na svetovnih odrih (Evropa, ZDA, Japonska), pri sedemnajstih pa zaslovel kot zmagovalec prestižnega violinskega tekmovanja kraljice Elizabete v Bruslju. S svojimi virtuoznimi nastopi in izredno sposobnostjo za barvanje violinskega zvoka s številnimi odtenki navdušuje bodisi v sodelovanju z izvrstnimi glasbeniki bodisi kot solist iz izjemnimi orkestri. Pred dvema letoma smo ga v okviru našega 58. festivala gostili v Ljubljani z izvrstnim poljskim orkestrom Sinfonia Varsovia, pred tem pa je že večkrat navdušil kot solist Slovenske filharmonije in tujih orkestrrov.

Svetovno znani glasbenik Vadim Repin igra na violino Gueneri del Gesù iz leta 1736.

Italijanski dirigent in pianist **Pier Carlo Orizio** dirigira mednarodno priznanim orkestrom (Danski simfonični orkester, Praški simfonični orkester, Praška filharmonija, Camerata Salzburg, St. Peterburški simfoniki) ter sodeluje s svetovno znanimi solisti (Paul Badura Skoda, Melvyn Tan, Boris Berezovsky, Lilya Zilberstein, Fazil Say, Sir James Galway etc). V sezoni 1998/99 je deloval v opernem gledališču Teatro Massimo V.Bellini v Kataniji in vodil znameniti ansambel Virtuosi di Praga ter pripravil odmevne koncerte z legendarnim violončelistom Mstislavom Rostropovičem. Pier Carlo Orizio je gost številnih evropskih festivalov, v minuli sezoni pa je pripravil gostovanja s Češkim simfoničnim orkestrom, Janačkovo filharmonijo in Stuttgartskim filharmoničnim orkestrom.

Pier Carlo Orizio je umetniški direktor prestižnega mednarodnega klavirskega festivala v Bresci in Pekingu.

Ni veliko simfoničnih orkestrrov, ki bi se lahko ponašali s tako bogato in dolgoletno tradicijo kot **Orkester Slovenske filharmonije**. Orkester Slovenske filharmonije se s svojimi predhodnicami Academio Philharmonicorum (1701), Filharmonično družbo (1794) ter prvo Slovensko filharmonijo (1908-1913) ponosno postavlja ob bok najstarejših na svetu. Med mnogimi uglednimi umetniki, ki so postali častni člani Slovenske filharmonije srečamo Josefa Haydna, Ludwiga van Beethovna, Niccolò Paganinija, Johannesa Brahmsa, Carlosa Kleiberja in številne druge. Po ponovni ustanovitvi leta 1947 so orkester vodili priznani dirigenti, z oktobrom 2008 je vodstvo orkestra prevzel francoski dirigent, maestro Emmanuel Villaume.

Svoj sloves je orkester potrdil na številnih gostovanjih v evropskih kulturnih središčih in v Združenih državah Amerike ter na Japonskem, predstavil pa se je tudi na pomembnih mednarodnih festivalih. Med njegove goste se uvrščajo vrhunska svetovna glasbena imena in najboljši domači in tuji solisti. Med posebno dragocene dogodke minulih sezon se uvršča gala koncert z Lucianom Pavarottijem ter gostovanje z Mstislavom Rostropovičem v Rimu in Valencii. Koncert, ki ga je leta 1997 vodil maestro Carlos Kleiber je pustil nepozabne vtise. 4. novembra 2004 je, pod vodstvom maestra Riccarda Mutija, prirejen koncert v spomin maestru Kleiberju. Koncert so nato ponovili na Ravenskem festivalu, julija 2005.

Leta 2006 je Orkester Slovenske filharmonije z velikim uspehom izvedel turnejo po Švici in presegel vsa pričakovanja na prvi turneji po Japonski. 2007. se je predstavil publikli v Ludwigshaffnu, Luganu, La Chaux-de-Fondsu in Dubrovniku, 2008. pa v Budimpešti, Bratislavi, na festivalu MIDEM v Cannesu, v Sarajevu, Bruslju, Gradcu, St. Pöltnu, Beljaku in dunajskem Musikvereinu.

Orkester že vrsto koncertnih sezon prireja 36 abonmajskih koncertov v Gallusovi dvorani Cankarjevega doma. Koncertna dejavnost orkestra je zabeležena na več kot 50-ih laserskih ploščah.

Festival Ljubljana

Brigita Rovšek

Nekaj misli h koncertu z dobrodelnimi toni in pripadajoči razstavi.

Duševno zdravje se spreminja skozi čas in je vselej prepleteno s širšimi družbenimi dejavniki. Spreminjajo se kulturne norme, stališča in z njimi kontekst, iz katerega je duševno zdravje vzeto. S spreminjanjem socio-ekonomskih značilnosti se spreminjajo tudi vedenjski vzorci in življenjski stili. Norost je stara tisočletja, duševna bolezen stoletja, duševno zdravje v skupnosti dobrih petdeset let. V tej luči je opredelitev duševnega zdravja mnogo bolj odprta in nedeterministična, saj upošteva človekovo biološko-psihološko-sociološko-kulturno in duhovno vpetost v življenje. Definicija duševnega zdravja vpeljuje perspektivo duševnega blagostanja in dobrega počutja, ki je vredno več kot prisotnost določenega simptoma, s prizadevanjem, da se v družbah vzpostavijo socialne okoliščine in razmere, v katerih osebe s težavami v duševnem zdravju lahko živijo in so vključene vanjo.

Za slehernega posameznika je duševno zdravje sredstvo, ki mu omogoča, da uresniči svoje intelektualne in čustvene zmožnosti ter da najde in izpolni svoje vloge v družbi, v šoli, na delovnem mestu. Živimo v času, ki je vsaj na konceptualni ravni naklonjen k razvoju duševnega zdravja v skupnosti in ki posameznika z okrnjenim duševnim zdravjem vidi drugače – ga ne želi izključiti iz družbe in skriti za zidovi velikih institucij. Tudi posameznikom, katerih duševno zdravje je okrnjeno, mora biti omogočeno, da po svojih zmožnostih prispevajo k razvoju blaginje, solidarnosti in socialne pravičnosti. Duševna stiska in duševna motnja nista eksotičen pojav, ki se pojavljata v nekem drugem, oddaljenem kulturnem okolju. V Sloveniji okoli 10. 000 državljanov trpi zaradi psihotičnih motenj, dobrih 100.000 zaradi razpoloženjskih motenj, približno 200.000 pa za katero izmed oblik anksioznih motenj in možnih zapletov. Samomor je v letu 2010 naredilo 416 Slovencev in Slovenek, kar nas uvršča v sam svetovni vrh. To spoznanje je vsekakor skrb zbujujoče in zastrašujoče. Sploh, če človekovo življenje vrednotimo iz vidika ekonomske logike. Po tem izračunu se sešteva, koliko oseba doprinese ali ne-doprinese v državno blagajno.

Različni raziskovalci ugotavljajo, da je stigma največje breme in problem na področju duševnega zdravja, ki ima močno socialno razsežnost in dokazano vodi v diskriminacijo oseb s težavami v duševnem zdravju in njihovih svojcev. Pokazatelji diskriminatornih družbenih praks se na mikro ravni kažejo kot nespoštovanje dostojanstva in osebne integritete posameznika, kot neupoštevanje njegovih pravic do svobode lastne izbire in osebne samostojnosti ter tudi kot pomanjkljivo zagotavljanje storitev in programov, ki omogočajo socialno vključevanje. Na makro ravni je dober pokazatelj diskriminatorne prakse tudi nezagotavljanje virov v okolju, ki bi omogočali razvoj spretnosti in veščin, potrebnih za dvig kakovosti življenja.

Vsekakor velja, da posameznik z duševno motnjo ni samo njegovo zdravstveno stanje in ni zgolj breme za družbo, temveč lahko okreva in v skladu s svojimi zmožnostmi prispeva k družbenemu razvoju. Tovrstna prepričanja so v devetdesetih letih prispevala k razvoju nevladnih in humanitarnih organizacij na področju duševnega zdravja v skupnosti, in sicer Altre, Šenta, Ozare, Novega Paradoksa, Vezi, kasneje tudi Humana, DAM in Mostovi. Dve desetletji in pol oblikovanja in izvajanja storitev, ki so jih oblikovali v tri temeljne programe: Stanovanjske skupine, Svetovalnice in Dnevne centre. Vanje vsakodnevno vključujejo osebe s težavami v duševnem zdravju in njihove svojce. V preteklem letu je bilo v njihove programe vključenih skupno preko 3500 oseb. V 25-ih letih delovanja so v slovenskem prostoru uspele oblikovati strokovne storitve, ki so v precejšnji pomoč ljudem po odpustu iz psihiatrične bolnišnice, pri načrtovanju samostojnega življenja in okrevanja s pomočjo načrtovane obravnave v skupnosti. Njihove storitve niso namenjene zdravljenju, temveč izvajanju psihosocialne rehabilitacije in načelom okrevanja.

Koncert z dobrotelnimi toni in pripadajoča razstava sta vabili k razumevanju in sprejemanju težav na področju duševnega zdravja. Sta vabili k odpravljanju predsodkov do duševnih motenj. Sta poziv k soustvarjanju vključujočih družbenih praks in k ustvarjanju družbe, ki bo temeljila na etični in humani odgovornosti. Stigma, predsodki in družbeno izključevanje ljudi z okrnjenim duševnim zdravjem so človeštvu znani že stoletja. Danes je potrebno narediti korak naprej – zavedati se, da posamezniki zaradi okrnjenega duševnega zdravja ne odstopajo v svojih potrebah, željah in v pričakovanjih, ki jih imajo v življenju od posameznikov, ki nikdar niso doživeli duševnega zloma ali duševne motnje. S koncertom in razstavo sporočamo, da so posamezniki kljub duševni motnji lahko produktivni, ustvarjalni in inovativni na kakšnem področju njihovega življenja; da lahko prispevajo k obogatitvi človeštva na kulturnem, umetniškem, znanstvenem ali drugem področju; da duševna motnja ne izbira statusa, družbenega položaja, bančnega računa, barve kože, spola in se ne dogaja v eksotičnih kulturah; da je z njo mogoče kakovostno živeti, in da je iskanje pravočasne pomoči in sodelovanje v procesu zdravljenja in rehabilitacije korak na poti okrevanja.

Upamo, da se vas bo naše sporočilo dotaknilo!

asist. dr. Suzana Oreški, univ. dipl. soc. del,
samostojna svetovalka

Ustvarjalnost duševne bolečine
pri svetovno znanih skladateljih
klasične glasbe.

PETER ILJIČ ČAJKOVSKI (1840 - 1893)

Človek, ki sta ga zaradi homoseksualnosti vse življenje mučila tesnoba in občutek krivde, se je rodil 7. maja 1840 v Rusiji, državi, ki je bila v tistem času prežeta s homofobijo. Čajkovski je bil že kot otrok zelo občutljiv in tudi kasneje v življenju psihično precej ranljiv. Njegova čustvena senzitivnost se je odražala tudi skozi glasbena dela. Ko so ga kot otroka poslali na šolanje, je komaj prenesel ločitev od doma. Zanj je bilo v celem življenju najhujše to, da je samega sebe zaradi homoseksualnosti dojemal kot pošast. Po materini smrti je začel iskati uteho v glasbi in tako prvič začel skladati. Glasba mu je omogočila potešitev potlačenih čustvenih potreb in izražanje psihičnih stisk, ki jih ni mogel ubesediti. Najprej se je odpravil na potovanje, potem pa je po končani pravni šoli začel obiskovati konservatorij v Sankt Peterburgu. Kasneje se je preselil v Moskvo, kjer je poučeval. Čajkovski je imel v svojem življenju odnose z moškimi, a se jih je sramoval in je skušal svojo istospolno usmerjenost prikrivati z zvezami z ženskami. Ob ponesrečenem zakonu je postal hujše depresiven, ker ga je zakon dušil in oviral tudi njegovo glasbeno ustvarjalnost. Zaradi strahu pred tem, da bi žena razkrinkala njegovo istospolno usmerjenost, je poskušal narediti samomor. Čajkovski je ob svojih psihičnih stiskah ustvaril nekaj najboljših del tistega časa, med katere spadajo balet Labodje jezero, opera Evgenij Onjegin, Peta simfonija, Patetična simfonija in še mnoga druga. 6. novembra 1893 umrl v skrivnostnih okoliščinah. Nikoli ni bilo razjasnjeno, ali je umrl zaradi kolere, ali pa je, v izogib homoseksualnemu razkritju in posledičnemu škandalu, naredil samomor.

CLAUDE DEBUSSY (1862 - 1918)

Claude Debussy, rojen 22. avgusta 1862 v Franciji, velja za začetnika glasbenega impresionizma in za najbolj vplivnega francoskega skladatelja zadnjih treh stoletij. Že pri enajstih letih je bil član konservatorija, nedolgo kasneje pa je že nastopal kot poklicni pianist. Znan je bil po tem, da se je pri igranju klavirja upiral vsem takratnim pravilom, s čimer je vplival na harmonije, ritem in tone. Poslušalca je očaral tako, da je akorde uporabil kot zvočno barvo in ne kot tonalno vlogo. Zaradi tega strokovnjaki pravijo, da ima njegova glasba magični učinek na poslušalčevo domišljijo. Debussyjev vpliv na glasbo je obsežen in sega od koncertnih hal in opernih hiš do sveta jazz glasbe. Svoja zadnja dela je skladal s težavami zaradi vpliva Druge svetovne vojne in rakavega obolenja, ki ga je ubijalo. Zaradi nezmožnosti služenja v francoski vojski je postal globoko depresiven in posledično nekaj časa sploh ni mogel skladati. Na žalost je videl v skladanju svojo edino priložnost služenja domovini, zaradi česar je bilo njegovo medvojno glasbeno ustvarjanje prisilno. Ko je 25. marca 1918 umrl v Parizu, je za sabo pustil mnogo čudovitih del, med njimi svoje najbolj prepoznavno orkestrsko delo *La mer*.

MAX BRUCH (1838 - 1920)

Max Bruch, nemški skladatelj in dirigent, je bil rojen leta 1838. Njegova glasba je bila za nekatere lepa in domiselna, za kritike pa je bil le še eden od nepomembnih skladateljev. Ko je leta 1858 začel poučevati, je napisal prvo opero Scherz, List und Rache, kasneje pa še operi Loreley in Hermione, ki jih je občinstvo navdušeno sprejelo. Pri 35. letih se je nesrečno zaljubil in posledično dve leti trpel hude duševne bolečine v globoki depresiji. V tem obdobju tudi ni zmozel glasbenega ustvarjanja. Opravljal je več pomembnih funkcij in postal eminenten nemški skladatelj. Kasneje je deloval še v Angliji in na Poljskem, leta 1920 pa se je vrnil v Nemčijo, kjer je poučeval in bival do svoje smrti. Z depresijo se je boril do konca svojega življenja. Njegovo najbolj znano delo je zagotovo strasten romantični koncert za violino v g-molu, številka 1.

ROBERT SCHUMANN (1810 - 1856)

Robert Schumann se je rodil 8. junija 1810 v Nemčiji. Njegov dvojni značaj se je kazal že v rani mladosti. Po eni strani je bil ekstrovertiran in družaben, po drugi strani pa je bil rahločuten in vase zaprt mislec. V skladu z dvojnostjo svoje narave in nihanji razpoloženja si je tudi kot pisatelj izbral dva psevdonima: kot strasten junak je bil Florestan, v tej vlogi je predstavil veličinski in manični del svojega doživljanja, depresivni antipod pa je izrazil skozi nežen in občutljiv karakter Eusebiusa. Čeprav je bil v tistem času bolj znan kot pisatelj, pa si je v resnici želel postati pianist. Ta želja se mu, zaradi poškodbe roke, ni uresničila in primoran se je bil podati v kompozicijo. Bil je pravi romantični skladatelj, napisal je štiri najbolj znane simfonije ter številna druga dela, med katera spadajo vokalne in komorne skladbe ter koncerti. Imel je viharno, a bleščeče življenje. Na njegovo duševno počutje je močno vplivala smrt bližnjih, še posebej matere. Po njeni izgubi je postal globoko depresiven in pisanje glasbe mu je precej pomagalo pri okrevanju. Ko se je poročil z eno najboljših evropskih pianistk Clara Wieck, so postala njegova nihanja razpoloženja manj izrazita. Njegovo stanje pa se je ponovno poslabšalo med turnejami po Rusiji, na katere se je odpravil skupaj z ženo. Ko je po tej naporni in utrujajoči turneji okrevl od depresije, je prešel v manično fazo svoje bolezni, v kateri je napisal koncert za klavir in Drugo simfonijo. Zaradi vseh pritiskov, ki jih je doživljal, je v svoj dnevnik nekoč zapisal: "Obsedla me je misel, da bi lahko zblaznel." Po več obdobjih depresije, v katerih je, po lastnem opisu, glasbo dojemal kot da bi mu nože zabadali v živce, je pričel doživljati še motnje zaznavanja – halucinacije. Zaradi tega so bile njegove noči polne nebeških in peklenskih sanj. V strahu pred duševno boleznijo se je vrgel v reko Ren in poskušal narediti samomor. Rešili so ga in ga odvedli v azil za duševno bolne. Tam je 29. julija 1856 umrl.

GUSTAV MAHLER (1860 - 1911)

Gustav Mahler se je rodil 7. julija 1860. Njegova nadarjenost je bila zelo hitro opazna, zaradi česar so ga domači poslali na šolanje. Kmalu je spoznal, da samotni poklic skladatelja ne ustreza njegovemu značaju, zato se je odločil, da bo postal dirigent. Njegova dirigentska kariera je bila bogata, med drugim je deloval tudi v Ljubljani. Vodil je veliko opernih orkestrov, kasneje pa je prevzel mesto dirigenta v Dunajski cesarski operi. Do tega položaja je prišel tudi zato, ker je iz židovske vere prestopil v katoliško. Ob tem je nekoč izjavil: "Z glavo se zaletavam v zid in zid se je počasi začel vdajati." Navkljub spremembi vere pa se ni mogel izogniti vplivu antisemitizma, zaradi katerega je moral pretrpeti mnogo žalitev. Slednje je, poleg smrti hčerke in samomora brata ter težav s srcem, vplivalo na nastanek depresije, s katero se je boril do konca življenja. 8. maja 1911 je zaradi bolezni srca umrl. Na žalost je ta inovativni in nemirni genij slavo doživel šele po svoji smrti.

HUGO WOLF (1860 - 1903)

Slovenski skladatelj Hugo Wolf, genialen in z eruptivno ustvarjalno močjo nadarjen mojster poznoromantičnega samospeva, se s svojimi umetninami uvršča med nesmrtnne velikane svetovne glasbe. Bil je rojen 13. marca 1860 v glasbeni družini. Bil je izvrsten pevec, pianist in orglar z absolutnim posluhom. Na račun svojega nenavadnega vedenja in precej vročekrvnega temperamenta je moral študij v Avstriji predčasno končati. Njegova edina prava strast je bila vedno glasba. Navkljub revščini, poniževanju in trpljenju se je odločil za samostojno nadaljevanje šolanja. To ga je pripeljalo do položaja drugega dirigenta opere v Salzburgu in kasneje do mesta kritika dunajskega časopisa. Po očetovi smrti se je v njem odprl neusahljiv ustvarjalni vrelc in nastopila so najplodnejša leta njegovega ustvarjanja, ki pa so bila kmalu prekinjena zaradi nevrosifilisa, neozdravljive nevrološke bolezni, ki se je pri njem kazala tudi na duševnem zdravju. Poleg depresivnega razpoloženja je namreč razvil tudi psihotične blodnje o tem, da je zamenjal Gustava Mahlerja na čelu direktorja Dunajske cesarske opere. Po poskusu samomora so ga premestili v azil za duševne bolezni, kjer je prebival zadnja 4 leta svojega življenja. Tam je 22. februarja 1903 tudi umrl.

GEORG FRIEDRICH HÄNDEL (1685 - 1759)

Eden največjih skladateljev baročnega časa se je rodil 23. februarja 1685 v Nemčiji. Njegov oče ni bil navdušen nad glasbo, zaradi česar ni opazil sinovega talenta. Slednje se je spremenilo takrat, ko ga je vojvoda prepričal v sinove posebne sposobnosti. Händel se je tako začel izobraževati na področju kompozicije in že kmalu požel velike uspehe. Deloval je v Nemčiji, Italiji in Angliji. Pisal je opere, oratorije, ode in instrumentalna dela. Bil je mož nagle jeze in vzkipljivega temperamenta, ki je trpel zaradi ciklotimne razpoloženske motnje, za katero so značilna nihanja razpoloženja. V svojem življenju je preživel tri težje depresivne epizode, ki so jim vedno sledila zelo plodna in ustvarjalna obdobja, ko je pod vplivom privzdignjenega razpoloženja napisal številna znana dela. Njegovo prvo depresivno obdobje je bilo povezano z blago možgansko kapjo, po kateri si je hitro opomogel ter zgolj v petih tednih napisal izjemno kantato Aleksandrovo slavje. Dve leti kasneje je, po ponovnem obdobju depresije, prav tako v zelo kratkem času, napisal operi Faramondo in Serse. Temu je sledila še ena možganska kap, ki jo je spremljala tretja depresivna epizoda in ponovno okrevanje, v katerem je napisal še tri odlična dela. Händla najbolj poznamo po delih Mesija in Glasba na vodi, v katerih se odražajo njegova toplina, živahnost in dramatičnost njegove glasbe in osebnosti.

HECTOR BERLIOZ (1803 - 1869)

Hector Berlioz, morda najbolj izviren romantični skladatelj in dirigent, se je rodil 11. decembra leta 1803 v Franciji. V svojem razburkanem in nič kaj lahkem življenju je bil za nekatere genij, za druge pa nenadarjen čudak. Vodila ga je izjemna glasbena vizija, ki je daleč preseгла njegov čas. Celo življenje se je boril z duševnimi in denarnimi težavami, vendar je kljub temu vztrajal v glasbi. "Glasba je božanska umetnost, ne prekaša je nič, razen iskrene ljubezni. Eno in drugo me bo onesrečevalo, toda tako bom vsaj lahko rekel, da sem živel," je izrekel ob priliki. Trpel je za obdobji depresije in ekstremnega, neobvladljivega entuziazma. Dvakrat se je brezupno zaljubil in se, razrvan zaradi čustev, vrgel v pisanje Fantastične simfonije, v kateri je skozi glasbo izrazil svoje globoko depresivno doživljanje in obsesivno zaljubljenost. Kljub njegovemu trudu in talentu je pariška opera ves čas zavračala njegova dela. To ga je psihično zlomilo in nehal je ustvarjati. Dodatno ga je prizadela izguba očeta, dveh sester, obeh žena in tudi sina. Počutil se je depresivnega in izoliranega, v svojih dnevnikih je večkrat izrazil željo, da bi umrl tudi sam. Umrl je 8. marca 1869, misleč, da je bilo njegovo življenje zgrešeno in da bo pozabljen.

MAURICE RAVEL (1875 - 1937)

Maurice Ravel, rojen 7. marca 1875, je bil francoski skladatelj. Po mami je podedoval baskovski temperament, za katerega je značilna zadržanost pri izražanju čustev. Po naravi je bil zelo občutljiv in samokritičen, njegova odlika pa je bil dober smisel za humor. Poglobljal se je v glasbo sodobnikov, ker je želel ostati v koraku s časom. Bil je kultiviran in izbrušen poznavalec pariških glasbenih krogov. Ob materini smrti, ki ga je zelo prizadela, je zapadel v hudo depresijo, ki so jo spremljali občutki otopelosti, zamorjenost, težave s koncentracijo, nespečnost in izčrpanost. Svoj globoki obup je izrazil v klavirski skladbi Couperinov nagrobnik. Čeprav je napisal več pomembnih del, je bil sam mnenja, da je napisal zgolj eno samo mojstrovino – Bolero. V starosti 57 let je v avtomobilski nesreči utrpel težjo poškodbo možganov, zaradi katere ni mogel nadaljevati s svojim ustvarjanjem. Umrli je 28. decembra 1937.

MODEST MUSORGSKI (1839 - 1881)

Musorgski se je rodil 21. marca 1839 v majhni vasi v Rusiji. Prvi stik z glasbo je doživel skozi ljudske pesmi in pripovedke. Starši so ga usmerili v vojaški poklic, ki ga je kasneje opustil in se posvetil glasbi. Kot mlad mož je bil brezhibno urejen in prevzeten. Prvo veliko čustveno travmo je doživel ob izgubi družinskega posestva in smrti matere. Trpel je zaradi obdobja depresije in hude tesnobe, kar je blažil z alkoholnimi pijačami in posledično razvil odvisnost od alkohola. Kasneje je postal član ruske peterice, katere člani so imeli v življenju Musorgskega posebno vlogo. Odnos z njimi je pomembno vplival na njegov osebni razvoj in življenjsko filozofijo, člani pa so mu tudi pomagali premagovati težave z alkoholom. Ko se je peterica razšla, se je Musorgski ponovno zatekel k alkoholu, saj je z razpadom skupine izgubil vso moralno in čustveno podporo. Kasneje je v življenju doživel še eno pomembno izgubo, in sicer, umrl je njegov dober prijatelj slikar, ki mu je posvetil klavirsko suito Slike z razstave. Ob njegovi smrti je postal Musorgski ponovno težje depresiven, posledice dolgoletnega pitja pa so se začele kazati tudi na njegovem telesnem in psihičnem zdravju. Umril je 16. marca 1881.

LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770 - 1827)

Eden izmed najpomembnejših predstavnikov klasicizma je bil rojen 16. decembra 1770 v Nemčiji. Znan je bil po tem, da se je za njegovo vihravostjo skrivala neskončna zaloga goreče ljubezni, ki je v povračilo zahtevala popolno vdanost. Bil je vajen zadrževati svoja čustva, ki pa jih je spustil na plano v svoji glasbi. Kot osebnost je bil precej občutljiv in pretirano kritičen, znan je bil tudi po tem, da ni maral redu in čistoče. Menda so bili to razlogi, zaradi katerih si ni mogel najti življenjske sopotnice. Beethovnova zapletena osebnost pa je bila po drugi strani izvir in bistvo njegove izjemne glasbe. Upad v glasbeni ustvarjalnosti se je pri njem začel z letom 1809, povezan pa je bil s težavami s sluhom in posledično poslabšanim psihičnim stanjem. Zaradi neuslišane ljubezni je postal v tem času tudi težje depresiven in samomorilno naravn, posledično do leta 1818 ni mogel ustvariti nobenega novega glasbenega dela. Na tej točki svojega življenja je v celoti izgubil sluh, njegovo duševno zdravje pa je bilo prav tako že precej načeto. Umrl je 26. marca 1827 v Avstriji. Beethoven je bil častni član Ljubljanske Filharmonične družbe, ki je delovala od leta 1794 do 1919.

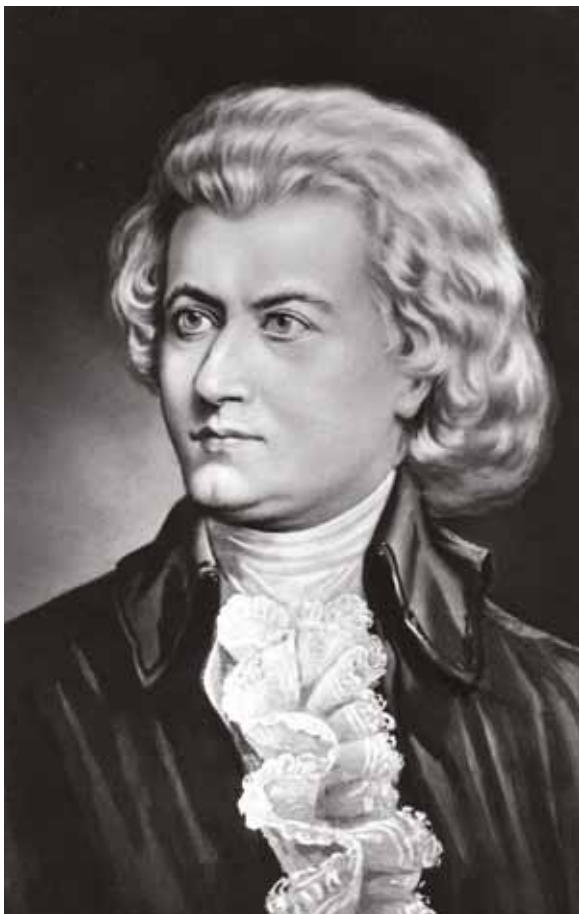
ANTON BRUCKNER (1824 - 1896)

Anton Bruckner je bil avstrijski skladatelj, pedagog in organist, ki se je rodil 4. septembra 1824 v Avstriji. V svoji karieri se je izobraževal na različnih področjih glasbene teorije, bil je prvi organist Opatijske cerkve in kasneje organist v Katedrali v Linzu. Njegova osebnost je bila zelo zapletena, soočal pa se je tudi s kronično depresijo ter obsesivno nevrozo. V svojem življenju je preživel tri depresivna obdobja. Ob prvem izbruhu depresije, ki je bil povezan z zavrnitvijo ljubljene dekleta, je bil tri mesece hospitaliziran v bolnišnici. Naslednje depresivna epizoda je bila posledica kritike na račun njegove Osme simfonije, ki ga je zelo prizadela. Ker je bil zelo občutljiv na kritiko, je svojo glasbo ves čas perfekcionistično dopolnjeval in popravil. Tretjemu depresivnemu obdobju se je pridružila še religiozna blodnjavost, ki je posledično vodila v terminalno depresijo. Bruckner je trpel tudi zaradi obsesivno kompulzivne motnje, zaradi katere je med drugim prisilno prešteval število not v vsaki notni vrstici. V času svojega delovanja je napisal ogromno simfonij. Umril je 11. oktobra 1896 v Avstriji.

SERGEJ RAHMANINOV (1873 - 1943)

Sergej Rahmaninov se je rodil 1. aprila 1873 v ruski plemiški družini. Klavirja se je učil že od petega leta starosti in kazal precejšnjo nadarjenost. Zaradi težkih razmer v družini je moral čakati na štipendijo, ki bi mu omogočila šolanje na konservatoriju za glasbo. Na njegovo šolanje je zelo vplivala ločitev staršev, zaradi katere v učenje ni vlagal veliko truda. Slednje je spodbujalo tudi njegov talent na klavirju in starša sta se odločila, da ga pošljeta na šolanje k strogemu profesorju Zverevu. Tam je Rahmaninov začel svojo pot kot skladatelj. Svoja čustva ob izgubi profesorja Zvereva, smrti prijatelja Čajkovskega in predvsem neizpolnjeni ljubezni poročene dame, je kasneje preli v glasbo Prve simfonije, ki pa so jo kritiki raztrgali. To je, skupaj s problemi v osebnem življenju, Rachmanina vodilo v večletno depresivno obdobje in ustvarjalno blokado. Iz težkega obdobja klinične depresije in hipohondrične motnje se je izkopal s svojim najbolj znanim delom Preludij za klavir v cis-molu, opus 3, številka 2. Ta koncert je posvetil Nikolaju Dahlu, zdravniku psihiatru, ki mu je pomagal ponovno vzpostaviti porušeno zaupanje vase. Za rakom je umrl 28. marca 1943 v ZDA.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756 - 1791)

27. januarja 1756 se je v Salzburgu rodil Wolfgang Amadeus Mozart. Že kot majhen je s spretnostjo in nenavadnim občutkom za glasbo dokazal, da je genij. Oče ga je svetu predstavil kot čudežnega dečka, kar ga je zaznamovalo za vedno. Potovanja v rani mladosti in spoznavanje velikih umetnikov in njihovih del, so močno vplivala na Mozartovo delo. Njegova prirodna človekoljubnost, uživanje ob dovršeni glasbi in ljubezen do obredov pa so se še poglobili, ko je postal član Prostozidarskega reda. Ves napor, ki ga je Mozart moral zdržati, pa je, poleg izgube matere v letu 1778, pustil posledice na njegovem duševnem zdravju. Pogosto se je spoprijemal z depresivnimi obdobji, ki so jim sledila obdobja privzdignjenega razpoloženja, ko je v navalu produktivnosti ustvarjal svoja najboljša dela. Mozart je bil še eden od mogočnih skladateljev, ki so doživljali hude psihične stiske, iz katerih so se rodila velika dela, kot so opere, simfonije, koncerti, orkestralna glasba in mnoga druga. V letu 1791 je preživel zadnje trimesečno depresivno obdobje. Konec istega leta je umrl v starosti komaj 35 let.

ALEKSANDER SKRJABIN (1872 - 1915)

Aleksander Skrjabin, rojen leta 1872, je bil skladatelj, ki je posvetil življenje ustvarjanju glasbe, s katero je želel prodreti v svet duhovnosti. Študiral je na moskovskem konservatoriju, kjer je pričel s skladanjem. Njegova zgodnja dela so bili nokturni, mazurke, preludiji in etude za klavir. Bil je mistik, vizionar in virtuoz, ki je trpel za obsesivno kompulzivno duševno motnjo, zaradi katere si je, pred prihodom gostov v svoj dom, prisilno več ur česal lase in urejal brke. Zaradi fobije je moral ob plačevanju denarja trgovcem obvezno nositi rokavice. Imel je tudi zelo precizno pisavo, takšno, ki je značilna za obsesivne osebnosti. Bil je svojskega vedenja, preokupiran z misticizmom je neuspešno poskušal hoditi po površini ženevskega jezera. Umril je leta 1915.

ISAAC ALBÉNIZ (1860 - 1909)

Isaac Albéniz, rojen 29. maja 1860, je bil eden najpomembnejših španskih skladateljev. Prvič je nastopil s klavirjem že pri štirih letih, pri sedmih je študiral na konservatoriju in samo leto kasneje že nastopal. V najstniškem obdobju je bil že dobro poznan pianistični virtuoz. Njegova posebnost je bilo spajanje španskega stila s sodobno evropsko glasbo. V zadnjih letih življenja, ko so ga mučile pogoste depresije in težka kronična ledvična bolezen, je napisal svoja najbolj slavna dela. Umrli je 19. maja 1909 v francoskih Pirenejih.

asist.mag. Sana Čoderl, univ.dipl.psih.
specialistka klinične psihologije

Barbara Mrak, študentka glasbene pedagogike

VIRI:

- Konte, Breda (1994). Mojstri klasične glasbe in njihova dela. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Kuret, Primož (2005). Ljubljanska filharmonična družba : 1794-1919 : kronika ljubljanskega glasbenega življenja v stoletju meščanov in revolucij. Ljubljana: Nova revija.
- Michels, Ulrich (2002). Glasbeni atlas. Ljubljana: DZS.
- <http://www.classicalarchives.com>
- <http://www.humanitiesweb.org>
- <http://www.mixednuts.ne>
- <http://www.classical.net>
- <http://www.openwriting.com>
- <http://www.musicacademyonline.com>
- <http://www.52composers.com>
- <http://www.imdb.com>
- <http://www.its.caltech.edu>
- <http://inkpot.com>
- <http://www.straightdope.com>
- <http://www.encyclopedia.com>
- <http://www.fuguemasters.com>
- <http://www.francethisway.com>

Ljubljana Festival 60

www.ljubljanafestival.si

20. 6. – 13. 9. 2012

Častni pokrovitelj Ljubljana Festivala 2012 je gospod **Zoran Jankovič**, župan Mestne občine Ljubljana.

Ustanoviteljica Festivala Ljubljana je
Mestna občina Ljubljana

Festival Ljubljana je član:

SLOVENSKA
TURISTIČNA
ORGANIZACIJA
SLOVENIAN TOURIST BOARD

Glavni sponsor:

TelekomSlovenije

Sponzorji 60. Ljubljana Festivala:

Glavni medijski sponsor:

DELO

Medijski sponzorji:

Partnerji Ljubljana Festivala:

Uradni prevoznik:

Železniški prevoznik:

Letalski prevoznik:

Medijski sponzor v gibanju:

Uradna penina:

Uradna bela vina:

